

Uniwersyteckie kształcenie bibliotekarzy

W 70-lecie
studiów bibliotekoznawczych
i informacyjnych
na Uniwersytecie Łódzkim

pod redakcją
Jadwigi Koniecznej
i Stanisławy Kurek-Kokocińskiej

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Uniwersyteckie kształcenie bibliotekarzy

W 70-lecie
studiów bibliotekoznawczych
i informacyjnych
na Uniwersytecie Łódzkim

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Uniwersyteckie kształcenie bibliotekarzy

**W 70-lecie
studiów bibliotekoznawczych
i informacyjnych
na Uniwersytecie Łódzkim**

**pod redakcją
Jadwigi Koniecznej
i Stanisławy Kurek-Kokocińskiej**

Jadwiga Konieczna, Stanisława Kurek-Kokocińska – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny
Katedra Informatologii i Bibliologii, 90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173

RECENZENT

Maria Kocójowa

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Ewa Siwińska

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/lucidwaters

Zdjęcia zawarte w publikacji autorstwa Beaty Gamrowskiej i Pauliny Milewskiej

© Copyright by Authors, Łódź 2016

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2016

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.07525.16.0.K

Ark. wyd. 9,0; ark. druk. 12,75

ISBN 978-83-8088-346-8

e-ISBN 978-83-8088-382-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

Spis treści

Wstęp	7
-------------	---

CZĘŚĆ I

Ewolucja modelu akademickiego kształcenia bibliotekarzy w latach 1945–2015

Stanisława Kurek-Kokocińska – <i>Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w UŁ w siedemdziesiątą rocznicę. Podsumowania</i>	11
Bożena Koredczuk – <i>Zmiany w programie kształcenia bibliotekarzy w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 2005–2015</i>	37
Małgorzata Janiak – <i>Zarządzanie informacją: zmiany w procesie kształcenia w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego</i>	49
Agnieszka Fluda-Krokos – <i>Problematyka kształcenia akademickiego pracowników bibliotek i informacji naukowej na łamach czasopism specjalistycznych (1945–2015)</i>	67
Maria Juda – <i>Problematyka historyczno-bibliologiczna w kształceniu akademickim na ziemiach polskich w zakresie bibliologii i informatologii</i>	95
Jadwiga Konieczna – <i>Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ jako ośrodek badań bibliologicznych (1945–2015)</i>	107
Katarzyna Zimnoch – <i>Kształcenie bibliotekarzy na Uniwersytecie w Białymstoku (1991–2015)</i>	127

Część II

I Zjazd Absolwentów Studiów Bibliotekoznawczych i Informacyjnych na Uniwersytecie Łódzkim

Wykaz pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–2015	139
Spis adresów Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–2015	143
Wspomnienia Absolwentów	145
Jadwiga Piotrowska – <i>Od studiowania do wspomniania</i>	147
Jan Janiak – <i>Moja dydaktyczna inicjacja</i>	151
Barbara Saletra – <i>Wspomnienie studiów</i>	155
Piotr Szeligowski – <i>Wspomnienie studiów</i>	159
Iwona Sójkowska – <i>Studia bibliotekoznawcze na UŁ, to była dobra decyzja...</i>	161
Paula Gamus – <i>Wspomnienie studiów</i>	165

Część III

Dokumentacja Konferencji Jubileuszowej i i Zjazdu Absolwentów w 2015 r.

Plakat Konferencji	170
Program Konferencji.....	171
Program I Zjazdu Absolwentów.....	172
Dokumenty gratulacyjne	173
Dokumentacja fotograficzna.....	187
Indeks osób	201

Kształcenie bibliotekarzy na poziomie akademickim w Polsce zostało zainicjowane w 1945 r. na nowo utworzonym Uniwersytecie w Łodzi, a studia wyższe w zakresie zagadnień księgoznawstwa i bibliotekarstwa pierwsza grupa absolwentów ukończyła tu w 1950 r. Katedra Bibliotekoznawstwa obchodziła więc Jubileusz 70-lecia swojego istnienia wraz z Uniwersytetem Łódzkim.

Obchodom rocznicy kształcenia pracowników książki i informacji towarzyszyła konferencja jubileuszowa zatytułowana *Ewolucja modelu akademickiego kształcenia bibliotekarzy w latach 1945–2015* oraz I Zjazd Absolwentów Studiów Bibliotekoznawczych i Informacyjnych na Uniwersytecie Łódzkim. Obie imprezy odbyły się 19 czerwca 2015 r.

Merytoryczną część uroczystości jubileuszowych poświęcono

przypomnieniu dziejów poszczególnych ośrodków akademickich, kształtowaniu się programów studiów i realizowanych form działalności dydaktycznej, omówieniu najważniejszych problemów współczesnej dydaktyki akademickiej z zakresu bibliotekoznawstwa oraz dalszym perspektywom kształcenia pracowników bibliotek i informacji naukowej w coraz bardziej cyfrowej rzeczywistości” (<http://absolwentkbin.uni.lodz.pl/>).

W prezentowanej publikacji, w jej pierwszej części, czytelnik znajdzie teksty omawiające problemy kształcenia akademickiego bibliotekarzy. Przedstawiają one temat w kilku różnych aspektach: organizacji nauczania, treści nauczania (Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Wrocławski) oraz w aspekcie badawczym, w odniesieniu do określonego typu źródeł.

Jeszcze inne ujęcie tematu zawierają dwa opracowania związane z historią Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Pierwsze to tekst sięgający do publikacji autorstwa pracowników KBiIN, w których

ukazany został rozwój ośrodka i opracowania inspirowane dorobkiem Profesorów i Nauczycieli. Natomiast drugie opracowanie zawiera przegląd dokonań naukowo-badawczych z zakresu bibliologii i informacji naukowej w okresie minionych 70 lat.

Część druga ma charakter faktograficzny i dokumentacyjny. Znalazł się tutaj spis dotychczasowych miejsc funkcjonowania Katedry oraz wykaz pracowników od 1945 r., z uwzględnieniem uzyskanego tytułu naukowego, roku zatrudnienia i innych danych. Obrazują one zmiany, jakie na przestrzeni 70-lecia zachodziły w sytuacji lokalowej i kadrowej placówki.

Na tym tle *Wspomnienia absolwentów* studiów bibliotekoznawczych i informacyjnych w Łodzi, reprezentujących różne lata akademickie – od 1945/1946 do 2013/2014 – to teksty osobiste i autobiograficzne. Przenoszą one czytelnika w minione lata istnienia Katedry, zawierają w sobie elementy oceny, m.in. programu i metod nauczania, a zarazem są świadectwem sukcesów zawodowych byłych studentów.

Na dokumentację obchodów Jubileuszu składają się m.in. obrazy graficzne adresów nadesłanych na ręce kierownika Katedry. Pamiątką uroczystości jest również dokumentacja fotograficzna przebiegu Konferencji i I Zjazdu Absolwentów, wykonana przez pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego, współorganizatora obchodów rocznicy, zamieszczona w prezentowanej publikacji w wyborze.

Zarówno fotografie z Konferencji, jak i Zjazdu Absolwentów, a także celowo przygotowany zestaw zdjęć z Archiwum Katedry, powstałych w różnych okresach Jej istnienia i działalności, oraz inne materiały, zamieszczone zostały na stronie internetowej Konferencji pod adresem WWW.absolwent.kbin.uni.lodz.pl, która stanowi element archiwum cyfrowego Uniwersytetu Łódzkiego.

Część I

Ewolucja modelu akademickiego kształcenia bibliotekarzy w latach 1945–2015

Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w UŁ w siedemdziesiątą rocznicę Podsumowania

W związku z 70-leciem Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (KBiIN) na Uniwersytecie Łódzkim uwaga Czytelników będzie kierować się na publikacje poświęcone ośrodkowi, który w 2015 r. obchodził swój jubileusz. Temat ten wart jest rozwinięcia w momencie podsumowań wieloletniej działalności, tym bardziej że w latach 1945–2015 wydano niemało prac, które składają się na literaturę przedmiotową łódzkiej jednostki. Jak dotąd bibliografia Katedry Bibliotekoznawstwa jako taka nie powstała, a jej sporządzenie nie jest też celem niniejszego artykułu¹.

Tym tekstem o charakterze faktograficznym i przeglądowym należy wyrazić szacunek środowisku, które przyczyniło się do powstania Katedry, uczestniczyło w jej rozwoju, brało udział w kształceniu kadry bibliotekarzy i specjalistów informacji oraz prowadziło badania w poszczególnych specjalnościach bibliologii i informatologii².

W istniejącym piśmiennictwie na temat Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ należy wyodrębnić trzy typy prac: (1) omówienia przybliżające historię ośrodka, (2) opisy realizowanych działań dydaktycznych oraz (3) opracowania dotyczące profesorów prowadzących działalność naukową i dydaktyczną.

¹ Inicjatywę zebrania informacji o piśmiennictwie dotyczącym Katedry oraz próbę bibliograficzną podjęła S. Kurek-Kokocińska. Por. eadem: *Dokumentacja działalności Katedry Bibliotekoznawstwa. Założenia metodyczne bibliografii pracowników*. „Acta Universitatis Lodzensis” 2007 Folia Librorum 14, s. 73–79.

² Na mocy Zarządzenia nr 107 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 11 lipca 2016 r. w sprawie: zmiany struktury organizacyjnej na Wydziale Filologicznym UŁ [niepubl.] Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej otrzymała nazwę Katedra Informatologii i Bibliologii.

Część istniejących publikacji została napisana przez organizatorów kształcenia w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Łodzi, a także przez jego uczestników, tj. uczniów i (później) nauczycieli. Odwołując się do tej grupy prac, musimy dokonać wyboru, albowiem nie sposób wyczerpać w krótkim artykule istniejącego materiału piśmienniczego w postaci wzmianek, napomknien czy egzemplifikacji obecnych w wielu różnych wypowiedziach.

Zestaw publikacji zawierających wiadomości na temat łódzkiego ośrodka bibliotekoznawczego otwierają artykuły Jana Muszkowskiego pt. *Kształcenie bibliotekarzy*³ oraz *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)*⁴. Autor w krótkich słowach nakreślił sytuację zawodu bibliotekarza w okresie przed uruchomieniem kształcenia zawodowego na świecie i w Polsce.

Wiek dziewiętnasty [...] zapoczątkowuje [...] podstawy tego zawodu: bo do tego czasu „przeciąga przed nami w dziejach bibliotek barwny pochod: uczeni i dworacy, poeci i skryby, letkiewiczze i pedanci, słowem ludzie wszelkiego pochodzenia i wszelkiej kondycji” na stanowiskach bibliotekarskich⁵.

12 Profesor Muszkowski dokonał przeglądu szkół w Europie (Francja, Anglia, Niemcy, Włochy) i w Ameryce Północnej oraz egzaminów bibliotekarskich, m.in. w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Informacje te uwydatniają początki Katedry Bibliotekoznawstwa w UŁ i zaczątki kształcenia uniwersyteckiego w zakresie nowej specjalności akademickiej.

Pierwsze zebranie Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego Studium Bibliotekarskiego odbyło się 10 września 1945 r.⁶ Ten historyczny moment, którego profesor był inspiratorem i uczestnikiem, dawał nadzieję na dalszy rozwój uniwersyteckiej obecności księgoznawstwa i i bibliotekoznawstwa.

Utworzona obecnie na Uniwersytecie Łódzkim w ramach Wydziału Humanistycznego katedra księgoznawstwa i bibliotekarstwa ma być rozbudowana do rozmiarów Studium Bibliotekarskiego⁷.

W innym miejscu Jan Muszkowski wymienił „Zakład Księgoznawstwa i Bibliotekarstwa UŁ., który pragnie stać się ośrodkiem badań” w kierunku teoretycznym⁸.

³ J. Muszkowski: *Kształcenie bibliotekarzy*. „Bibliotekarz” 1945 nr 2–3, s. 1–6.

⁴ J. Muszkowski: *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)*. „Bibliotekarz” 1953 nr 1, s. 10–13.

⁵ J. Muszkowski: *Kształcenie...*, s. 1.

⁶ J. Muszkowski: *Pierwszy etap...*, s. 10.

⁷ J. Muszkowski: *Kształcenie...*, s. 4.

⁸ *Ibidem*, s. 5.

Tak więc już na samym początku akademickiego bibliotekoznawstwa profesor Muszkowski wprowadził do dyskusji dwa główne zagadnienia – organizacyjne i naukowe – które i później pochłaniały uwagę środowiska odpowiedzialnego za rozwój problematyki książki i biblioteki w ramach wyższej uczelni.

Potrzeba wyodrębnienia i opracowania przedmiotu nauczania zajęła w refleksji Jana Muszkowskiego więcej miejsca. Początkowo w swojej pracy na UŁ czerpał on z doświadczeń Studium Pracy Społeczno-Oświatowej Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, przygotowującym przed II wojną światową słuchaczy na poziomie akademickim⁹.

Po zainicjowaniu kształcenia na Uniwersytecie wystąpiły nowe problemy. Jak pisał pierwszy kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa: „aż do 1949 r. praca odbywała się bez zatwierdzonego przez władze programu”¹⁰. Później w opracowaniu programu kształcenia bibliotekoznawców uczestniczyło Ministerstwo Oświaty, a następnie Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego.

Warto dodać, że zajęcia ze studentami odbywały się początkowo w prywatnym mieszkaniu Jana Muszkowskiego przy ul. Uniwersyteckiej 3, następnie Katedra mieściła się w budynku przy ul. Narutowicza 59,

skąd została przeniesiona do Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Składowej nr 43; na liczniejsze wykłady wypożyczano sale w różnych uniwersyteckich obiektach. Ta niekomfortowa sytuacja trwała do 1960 r., kiedy Katedra znalazła miejsce w nowym budynku Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Matejki nr 34¹¹.

Rozwój Katedry do 1961 r. opisała Halina Werno w artykule pt. *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946–1961*¹². Absolwentka studiów bibliotekoznawczych¹³, a następnie starszy asystent w Katedrze (w latach 1956–1961)¹⁴, podała dane, obrazujące liczbowy stan absolwentów nowego kierunku studiów w jego pierwszych latach. Jak czytamy: w roku 1950 dyplomy magisterskie uzyskały 2 osoby, w 1951 r. – 4, w 1952 r. – 29 osób¹⁵.

⁹ *Ibidem*, s. 4–5.

¹⁰ J. Muszkowski: *Pierwszy etap...*, s. 10.

¹¹ H. Tadeusiewicz: *Profesor Jan Muszkowski – twórca Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. Działalność tej placówki w latach 1945–1953*. W: Jan Muszkowski. *Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź 2014, s. 20.

¹² H. Werno: *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946–1961*. „Roczniki Biblioteczne” 1961, s. 383–388.

¹³ Halina Werno jest autorką pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. Heleny Więckowskiej pt. *Mickiewicz bibliotekarzem w Paryżu. Nieznana karta z życia i pracy poety w Bibliothèque Royale i Bibliothèque de l’Arsenal*. Łódź 1954.

¹⁴ B. Świdorski: *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1987*. „Acta Universitatis Lodziensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 7.

¹⁵ H. Werno: *Katedra Bibliotekoznawstwa...*, s. 388.

Zdzisława Brzozowska, asystent w Katedrze Bibliotekoznawstwa kierowanej przez profesora Muszkowskiego, w tekście pt. *Absolwenci studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego i ich praca zawodowa*¹⁶ podała następujące dane: w latach 1945/1946–1953/1954 studiowało w Łodzi problematykę książki i bibliotek 195 osób. Studia ukończyło 115 słuchaczy, w tym 48 uzyskało dyplom magisterski, a 67 osób – dyplom zawodowy¹⁷.

Sytuację łódzkiego ośrodka bibliotekoznawczego w trudnym okresie po śmierci w 1953 r. jego organizatora i pierwszego kierownika przybliżyli Michał Kuna, Helena Sanok i Wanda Polakowska (*W obronie Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*)¹⁸. Magistranci prof. Więckowskiej z roku 1954¹⁹ zabrali głos przeciwko odebraniu Katedrze prawa do rekrutacji studentów.

Historię Katedry w następnych latach omówiła Helena Więckowska (*Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa*²⁰), dyrektor Biblioteki UŁ, kierownik Katedry po Janie Muszkowskim. W przywołanym artykule, ale i w innych swoich publikacjach (m.in. *Dziesięć lat bibliotekarstwa w Łodzi*²¹, *Kilka słów o Katedrze Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim*²²) autorka odniosła się do sytuacji bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie w Łodzi. Opisała m.in. zorganizowane w roku akademickim 1956/1957 dwuletnie studium eksternistyczne przeznaczone dla osób, które ukończyły studia trzyletnie bibliotekoznawcze I stopnia. Przybliżyła też seminarium doktoranckie, które prowadziła w Bibliotece UŁ od 1963 r. oraz starania o powołanie na Uniwersytecie w Łodzi Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa.

Należy dodać, że po okresie wstrzymania naboru kandydatów na studia bibliotekoznawcze w latach 1953/1954–1954/1955 późniejsza możliwość studiowania tego kierunku w Łodzi (w trybie niestacjonarnym), która pojawiła się z początkiem roku akademickiego 1956/1957, została podana do wiadomości na łamach „Przeglądu Bibliotecznego” (*Katedra*

¹⁶ Z. Brzozowska: *Absolwenci studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego i ich praca zawodowa*. W: *Z badań klasy robotniczej i inteligencji*. Łódź 1958, s. 148–220.

¹⁷ *Ibidem*, s. 200.

¹⁸ M. Kuna, H. Sanok, W. Polakowska: *W obronie Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*. „Przegląd Biblioteczny” 1954 z. 1, s. 104–107.

¹⁹ Michał Kuna jest autorem pracy magisterskiej pt. *Drukarnia, księgarnia i wydawnictwo Samuela Orgelbranda*. Helena Sanok jest autorką pracy magisterskiej pt. *Oficyna drukarska Wł. Anczyca w Krakowie*. Wanda Polakowska jest autorką pracy magisterskiej pt. *Działalność Stanisława Wyspiańskiego w dziedzinie zdobnictwa książki na tle prądów epoki*.

²⁰ H. Więckowska: *Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa*. „Przegląd Biblioteczny” 1969 z. 2/3, s. 113–134.

²¹ H. Więckowska: *Dziesięć lat bibliotekarstwa w Łodzi*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1956 ser. 1 z. 3, s. 195–214.

²² H. Więckowska: *Kilka słów o Katedrze Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim*. „Bibliotekarz” 1966 nr 11, s. 321–322.